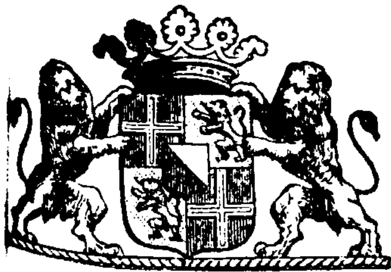
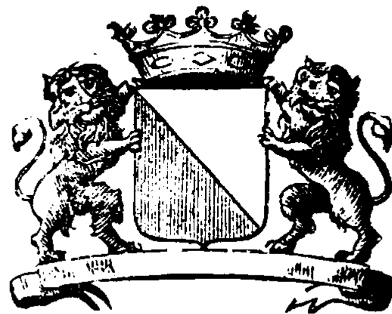
A°. 1859. N°. 179.

VRIJDAG 29 JULIJ.

UTRECHTSCHE PROVINCIALE EN STADS-COURANT

Algemeen Advertentie-Blad.

Bij deze COURANT behoort een BIJVOEGSEL.

De Burgemeester der stad Utrecht brengt ter kennis der Ingezetenen, dat vergadering van den Raad zal worden gehouden op Vrijdag den 29 Julij 1859, des namiddags ten één ure. De Burgemeester voornoemd,
Utrecht, 28 Julij 1859. N. P. J. KIEN.

In den nacht van den 23. op den 24. Julij 1858 zijn op den openbaren weg te Utrecht gevonden.
een blaauw met zwart zijden parasol;
een gouden armband van schakel, met gouden sluitschakel;
een schotsch zijden halsdoekje; en
een bruin lederen portemonnaie met stalen slot.
Regthebbenden kunnen ter terugbekoming zich aanmelden aan het Hoofd-Commissariaat van Policie in den Domtrans te Utrecht.

UTRECHT, Vrijdag 29 Julij.

De goede tijding, die de *Moniteur* ons gister bragt, heeft haar gunstige werking nog niet gehad. De hoofdindruk, dien men van uit het buitenland heden weder ontvangt, is meerendeels eerder ontmoedigend dan bevredigend. Men houde echter in 't oog, dat het berigt, dat *Napoleon* zijn leger te land en ter zee zoo spoedig mogelijk op den voet van vrede wil brengen, eerst gister op den dag is bekend geworden en dus zijne werking nog niet heeft kunnen doen. Uit Londen heeft men intusschen reeds berigt, dat de Britsche pers het keizerlijk besluit met genoegen heeft vernomen, en naar ons zoo even per telegraaf gemeld wordt, brengt men er de keizerlijke regering hulde voor. Toch acht men in Engeland algemeen, ook na de ontwapening van Frankrijk, eene krachtige voltooijing der verdedigingsmiddelen allernoodzakelijkst. 't Is waar, Engeland besteedt in de laatste jaren welligt meer aan zijne militaire rustingen dan Frankrijk, maar Engeland had de militaire zaken te veel verwaarloosd, en 't moet thans daartoe te veel op eenmaal doen. Buitendien zijn Engelands rustingen vooral voor de marine groot. En de zeemagt is veel kostbaarder dan de landmagt, terwijl Engeland door zijne talrijke bezittingen en maritieme stations meer nog dan eenig rijk ter wereld voor de marine moet uitgeven. Die rustingen van Engeland kunnen evenwel voor Frankrijk geen gevaar aanbieden, wijl Engeland geene strijdmagt te land heeft, terwijl Frankrijk met zijne vloten, die voortdurend onder het meer dadelijk bereik der regering blijven, eene troepenmassa naar Engeland zou kunnen overvoeren, waartegen Brittanje op eigen grond slechts een zeer geringe strijdmagt zou kunnen overstellen.

Frankrijk kan dus ten volle gerust zijn en 't kan ontwapenen, zonder eenige vrees te behoeven te koesteren voor wie dan ook. — Maar als Frankrijk dit kan doen, kan men het niet alleen over Italie's lot laten beschikken; daarom is er een kongres noodig van de groote mogendheden. De vraag blijft echter: zal dat bijeenkomen? De verdragen van 1815, sinds lang verminkt, zijn thans verscheurd; op 't kongres te Parijs was aangenomen, dat bij nieuwe verwikkelingen een nader kongres zou bijeenkomen, om de moeijelijkheden op vredelievende wijze te vereffenen. Het is beproefd zulk een kongres bijeen te doen komen, maar Oostenrijk is onwillig geweest. Wat zal men nu doen? Een kongres wordt nog als noodzakelijk beschouwd. Oostenrijk schijnt echter voortdurend elke gezamentlijke behandeling van 't Italiaansche vraagstuk door de mogendheden te willen afwijzen. En teregt is in 't Britsche Parlement gister avond gezegd, dat een kongres over Italië zonder deelneming van Oostenrijk eene dwaasheid ware. Buitendien wil ook Engeland aan geen kongres deel nemen, als daarop de vrijheid van Italië niet ten volle kan gehuldigd worden; het verslag der Parlements-zitting, dat we heden morgen ontvingen, doet het zien, dat lord *Palmerston* nog groote bezwaren heeft, alvorens volgens hem Engeland kan zitting nemen in het kongres van Italië. De tijd moet die wegnemen, en de werking van de diplomatie zal dus vrij wat langzamer gaan, dan die van het zwaard.

De ongenoegzaamheid der vredesvoorwaarden van Villafranca wordt steeds vrij algemeen volgehouden. Met leedwezen heeft men den oorlog zien uitbreken; ofschoon Oostenrijk feitelijk en daarom ten eigen schade den oorlog is begonnen, erkende men toch, dat er veel was, dat het hof van Weenen tot dat ongelukkig uiterste dreef. Van daar dat het gedrag van Oostenrijk nog verdedigers kon vinden. Toen het zwaard echter eenmaal uit de schede was getrokken, en het gebleken was, dat Oostenrijk met zijn stelsel het niet zoover had kunnen brengen, dat het zich met goeden uitslag kon verdedigen, begon men algemeen in te zien, dat de maatschappij er belang bij had, dat de zaken in Italië voor goed zouden geregeld worden. Toen is onverwacht de vrede geteekend, maar die heeft aan Italië de vrijheid niet hergeven; 't geen er gewonnen is, is niet voldoende, om in de toekomst veel goeds er van te wachten. Het denkbeeld van den Italiaanschen Bond is zeer aardig, maar die bond, onder den invloed staande van Oostenrijk door zijn belangrijk Venetiaansch gewest, en onder het zedelijk overwigt van den Paus, die in zijn eigen staten het jammerlijkst bestuur heeft dat er bekend is, wat zal die opleveren? Omdat men dus twijfelt aan de goede gevolgen van den vrede, is men daarmede ook niet voldaan.

De Italiaansche aangelegenheden leveren dus nog groote moeijelijkheden op, waaronder ook de stelling van Middel-Italië eene groote plaats inneemt. Dat het herstel der vorsten in Toskane, Modena, Parma en de Legatiën hoe langer hoe moeijelijker gaan zal, wordt elken dag duidelijker. Wat de Legatiën aangaat, men zegt wel, dat de Paus weder belangrijke hervormingen wil belooven, maar zooveel is er reeds sinds zoolang beloofd, zonder dat er iets werd nagekomen. Nu zal het ook niet met beloften te winnen zijn.

Wat de plannen aangaat, die keizer *Frans Jozef* gezegd heeft, dat hem hadden genoopt de voorwaarden van *Napoleon* aan te nemen, ze schijnen thans van Frankrijk zelf te zijn gekomen, die ze door Engeland heeft doen voordragen, terwijl de keizer zelf kort daarop zooveel inschikkelijker voorwaarden te Villafranca aanbood.

Grootvorst *Konstantijn* is reeds naar 't Westen op reis. Van de overige vorstelijke reizen is nog weinig bekend, en worden tegenstrijdige berigten gegeven. — Het bezoek door den koning van Denemarken te Stockholm gebragt, is daar met groote ingenomenheid begroet.

De sinds gister ontvangen **telegrafiesche dépeches** laten wij hieronder volgen:

Kopenhagen, Donderdag. Grootvorst *Konstantijn* van Rusland wordt morgen op zijne reis van Petersburg hier verwacht, en zal waarschijnlijk eenige dagen hier vertoeven.

De *Faedrelandet* weêrspreekt het berigt dat de rijksraad binnen kort buitengewoon bijeen geroepen zal worden.

Stockholm, Donderdag. De koning van Denemarken, den 25. van Kopenhagen vertrokken, is gisteren onverwacht hier aangekomen, en heeft zich dadelijk te water naar het slot Ulrichsdahl begeven, waar hij door koning *Karel XV* zeer hartelijk ontvangen is. Deze was getroffen over die aangename verrassing en dit vernieuwd blijk van vriendschap.

Turijn, Donderdag. De ridder *Farini*, goeverneur van Modena, heeft, op last van koning *Victor Emmanuel*, het voorloopig Sardinisch bestuur aldaar opgeheven, en eene proklamatie uitgevaardigd, waarbij hij het gezag weder in handen der municipaliteit stelde. De bevolking kwam daarop in massa op de been en riep, naar het voorbeeld der municipaliteit, *Victor Emmanuel* bij akklamatie tot diktator uit. De heer *Farini* heeft alstoen besloten, om tot handhaving van de openbare orde voorloopig het regentschap over het hertogdom te aanvaarden, en heeft vervolgens eene vergadering van volksvertegenwoordigers bijeengeroepen, die definitief over het lot des lands zal beslissen. Voor het overige heerscht allerwege de beste orde en zijn de inwoners met de hoop bezield, dat zij voor altijd van het gezag des hertogs zijn bevrijd.

Milaan, Donderdag. Heden is met veel luister en onder den toevloed eener onafzienbare menigte, zoo van de bevolking als van de troepen, in de beste orde, de sterfdag herdacht van *Karel Albert*. Te Lodi was het volk niet vooraf verwittigd van de komst der Fransche troepen, die het feestelijk had willen ontvangen; het was deswegens geheel verontwaardigd tegen het stadsbestuur, dat heeft moeten aftreden. De intendant des konings heeft daarop eene voorloopige municipale kommissie benoemd. De stad is heden zeer rustig.

Triest, Donderdag. Volgens berigten uit Zara zijn vier Oostenrijksche koopvaardij-schepen, die den 10. dezer bij Meleda genomen en te Antivari opgebragt waren, op laatstgenoemde plaats vrijgelaten.

Te Antivari lagen nog slechts een Sardinisch koopvaardijschip benevens twee Turksche oorlogschepen.

Frankfort, Donderdag. In de heden gehouden zitting der Bondsvergadering is door Oostenrijk, Pruissen en Baden een gemeenschappelijk voorstel gedaan ten aanzien der bezetting van Rastadt. Volgens dat voorstel zal Baden den goeverneur benoemen, die tevens direkteur der artillerie zijn zou; zullen Pruissen en Oostenrijk bij afwisseling den kommandant en zal Oostenrijk den direkteur der genie benoemen. De bezetting zou in tijd van oorlog 12,000 man en in vredestijd 6000 man sterk zijn. Door Oostenrijk en Pruissen werd wijders medegedeeld, dat zij het daarover eens zijn geworden, om bij beurte telkens den kommandant voor den tijd van vijf jaren te benoemen.

Londen, Donderdag. In de heden avond gehouden zitting van het Lagerhuis, deed lord *John Russell* eenige mededeelingen, betreffende het aandeel, hetwelk Engeland, naar men beweerd heeft, aan het sluiten van den vrede tusschen Frankrijk en Oostenrijk heeft genomen. De lord verklaarde bij die gelegenheid, dat Engeland noch geraadpleegd is ten aanzien van de strekking der artikelen van de overeenkomst van Villafranca, noch ten aanzien van den afstand van Lombardijë aan Piemont. Hetgeen echter in de vredes-preliminairen voorkomt met betrekking tot de latere organisatie van Italië, zou de inmenging van Engeland en zijne deelneming aan het kongres wettigen. Frankrijk heeft dan ook tot Engeland geenszins de uitnoodiging gerigt om deel te nemen aan het kongres dat tot eind-regeling van den vrede van Zurich zal worden gehouden, maar wèl om deel te nemen aan de beraadslagingen over de organisatie van Italië, vermits dit een onderwerp van algemeen belang daarstelt. De Engelsche regering heeft daarop nog geen bepaald antwoord gegeven. Spreker konstateerde het evenwel, dat het voor Engeland noodzakelijk was om tot de wetenschap te komen, of het te Zurich te sluiten traktaat iets meer, of wel iets minder zal inhouden dan de bekende preliminairen van Villafranca. Voor het overige verklaarde spr., dat ieder kongres tot regeling der Italiaansche aangelegenheden nutteloos zou zijn indien Oostenrijk daaraan geen deel nam; dan nog ware het noodzakelijk, dat men het *à priori* eens ware over de grondslagen, waarop de werkzaamheden van zoodanig kongres zouden rusten. In het algemeen kon spreker nu reeds de opmerking niet onderdrukken, dat eene Italiaansche konfederatie voorwaar eene fraaije zaak te noemen is, maar dat hij haar voor den oogenblik als onuitvoerbaar moest beschouwen. In ieder geval kan Engeland geen deel aan het kongres nemen, wanneer het niet beter ingelicht is nopens de zienswijze der andere mogendheden. Wat de hertogen van Toskanen en Modena betreft, zeide spreker van gevoelen te zijn, dat noch Frankrijk, noch Oostenrijk bevoegd zal, om hen door kracht van wapenen op hunne troonen te herstellen. Eindelijk verklaarde spreker, dat hij ook ten aanzien der regeling van het wereldlijk gezag des Pausen, gemeen overleg tusschen de groote mogendheden noodzakelijk achtte.

De heer *d'Israeli* vroeg alsnu, of de Engelsche gezant te Weenen in der tijd aan Oostenrijk tot het sluiten van den vrede voorwaarden had gesteld van zulk een aard, dat keizer *Frans Jozef* gemeend heeft ze te moeten verwerpen, omdat ze hem zwaarder zouden getroffen hebben, dan de voorwaarden die keizer *Napoleon* gesteld had.

Lord *Palmerston* gaf hierop ten antwoord, dat hij het bepaaldelijk ontkende, dat door Engeland aan Oostenrijk voorwaarden waren gesteld van minder gunstigen aard, dan die van Frankrijk. Hij aarzelde niet ter kennis van het Huis te brengen, dat het alleen op het nadrukkelijk verzoek van den Franschen gezant te Londen geweest is, dat Engeland er in toegestemd heeft, om als bemiddelaar tusschen de oorlogvoerende partijen op te treden, en om aan de goedkeuring van Oostenrijk vredes-voorwaarden te

onderwerpen. Spreker konstateerde het echter op pertinente wijze, dat die vredes-voorwaarden van Frankrijk zijn uitgegaân en dat Engeland voor het overige zijn stelsel van onzijdigheid heeft gehandhaafd. Wat nu het kongres betreft, daaraan kan Engeland geen deel nemen, wanneer het zich niets anders tot taak ziet gesteld dan om de besluiten van andere mogendheden te onderschrijven. Spr. besloot met de verklaring, dat Engeland begeert, dat Italië vrij zal zijn.

De heer *Whiteside* keurde de handelingen der regering af, waaruit de welwillendheid van Oostenrijk jegens Frankrijk en zijne ontevredenheid jegens de Bondgenooten ontsproot. — De heer *Gladstone* verdedigde de regering, terwijl de heer *Magnerre* de Pausselijke regering trachtte te verdedigen.

Parijs, *Donderdag*. Men verzekert, dat den 15. Augustus in de vlakte van St. Maure bij Parijs een militair monsterbanket zal plaats vinden.

Londen, *heden*, *Vrijdag*. De *Times* geeft zijne tevredenheid over het gister door den *Moniteur* medegedeeld besluit te kennen, en zegt, dat Engeland het voorbeeld tot ontwapening ter gelegener tijde zal volgen, maar in de volmaking van de inrigtingen des vredes nog zeer ten achter is. Andere bladen verlangen ook, dat de wapeningen ter verdediging voorloopig nog worden voortgezet.

— Bij besluiten van 27 Julij heeft Z. M. benoemd tot kapitein-kwartiermeesters: bij het instr. batt. den 1. l. kw. *O. J. de Haart*; bij het 2. reg. drag. den 1. l. kw. *J. J. van Thiel*; bij het 2. reg. vestingartill. den 1. l. kw. *J. A. Saltet*; — en op pensioen gesteld met den rang van kapitein den 1. luit. *F. H. A. Wentzky*, van het 7. reg. inf. met *f* 900.

— Z. M. heeft aan mr. *J. P.* baron *Sloet van Tweenijenhuizen*, op zijn verzoek, eervol ontslag verleend als not. te Ambt-Vollenhoven.

— De *St. Cour.* bevat het verslag aan den min. van binnenl. zaken over de verrigtingen van 't Kon. Ned. Meteor. Instituut, dat algemeen gunstig luidt.

*— *Per telegraaf* wordt ons uit 's Hage van heden morgen gemeld, dat de miliciens van de ligtingen van 1855, 1856, 1857 en 1858, behoorende bij 't Limburgsch Bondskontingent, 5. reg. dragonders in garnizoen te Deventer, met den 1. Aug. naar huis zullen gezonden worden.

*— Z. K. H. prins *Frederik* heeft Woensdag het kamp van Zeijst bezocht, en heeft den nacht hier ter stede doorgebragt. Gister Donderdag heeft Z. K. H. zich daarop naar Ems begeven, om er HD. gemalin en dochter af te halen.

— De graaf *de Chambord* is voornemens tot het laatst van dezen zomer op Bronbeek te blijven.

:— In de laatste helft der maand Aug. aanstaande zal bij de direktie der Marine te Amsterdam, een vergelijkend examen plaats hebben van jongelingen, die als stuurmansleerlingen in 's rijks zeedienst wenschen te worden aangenomen. Het getal der als zoodanig te plaatsen zal niet meer dan vijftien bedragen.

— Ter kompletering van de verschillende bataljons infanterie, die bestemd zijn, om in de legerplaats te Zeist te kamperen, zullen er van de overige bataljons en dépôts dier regementen, welke geen deel aan het kamp nemen, de noodige onder-officieren en manschappen bij de kamperende bataljons gedetacheerd worden.

— De kapitein *J. F. Riesz*, van den staf der artillerie te Delft, is, naar men verneemt, belast met de funktien van adjudant voor het bataillon der artillerie bij de artillerie stapel- en konstruktiemagazijnen.

— De aanneming door onze Tweede Kamer van het voorstel tot verdaging der behandeling van de voordragt omtrent de koncessie *Sloet-R.* tot aanleg der Noorder spoorwegen, heeft in de Noordelijke gewesten groot misnoegen verwekt. Na daarover in 't breede te hebben uitgeweid, zegt o. a. de *Gron. Ct.*:

„Gelijk wij reeds zeiden: het berigt der nieuwe verwerping heeft hier algemeen een diepen indruk gemaakt, en met genoegen vernemen wij dan ook, dat men zich hier ter stede reeds gereed maakt, om daarop nogmaals te antwoorden door een krachtig petitionnement aan de regering, opdat door haar gedurende den tijd, die er tot de nieuwe zitting der Tweede Kamer moet verloopen, al het mogelijke worde gedaan, om, zoodra de Kamer weder bijeenkomt, aan de zaak van den Noordelijken Spoorweg op eenigerhande wijze voor goed een einde te maken, hetzij dat alsdan worde besloten dien weg te leggen met ondersteuning van den staat, hetzij dat men de Noordelijke provinciën vrij late, om zelf te handelen, zooals zij in haar eigen belang zullen vermeenen te behooren."

— De Kamer van Koophandel en Fabrieken te Goes heeft zich dezer dagen mede tot de Tweede Kamer der staten-generaal gewend, om hare bezwaren kenbaar te maken tegen het wetsontwerp betrekkelijk den Zuider-spoorweg.

— De *Arn. Cour.* herinnert er aan, hoe de tijding van den moord te Bandjermassin gekomen is, nadat door vorige mails reeds bekend was, dat er in de Zuider- en Oosterafdeelingen van Borneo onrust heerschte. Kan er dus sprake zijn geweest van zorgeloosheid, — nu 't jammerlijk feit van den moord daar is, is het tevens de vraag, of onze stelling in Indië niet vordert, dat door afdoende middelen, ons gezag krachtig worde hersteld. Of, vraagt de *Arn. Ct.* „zal men zich ook nu weder vergenoegen met het te betreuren, dat zoo vele kostbare menschenlevens verloren zijn gegaan doch, daar het nu eenmaal een *fait accompli* is, en ook dewijl het al zoo lang geleden en zoo ver af is, hopen en vertrouwen, dat de goeverneur-generaal en de min. van kolonien voortaan beter oppassen en zorgen zullen, dat het niet weder gebeurt?

„Wij hebben een te goed vertrouwen op onzen landaard om zooveel flegma te veronderstellen. Eene natie die dergelijke aanrandingen met koelheid en onverschilligheid kon vernemen, die hare landgenooten, mannen, vrouwen en kinderen, met bedaardheid kon zien vermoorden en zonder verontwaardiging haar gezag honen, zou verdienen uit de rij der natiën geschrapt en zelve onder de voogdij van een geestkrachtiger volk gesteld te worden. Wanneer de laatste tijdingen uit Indië niet die algemeene beweging en aandacht schijnen opgewekt te hebben, die zij onzes inziens behooren op te wekken, schrijven wij dit toe aan de niet genoegzame bekendheid van het publiek met onze koloniale aangelegenheden, en ten deele ook aan de belangrijke gebeurtenissen, die toen juist in onze onmiddellijke nabijheid voorvielen. Evenwel heeft Nederland een grooter en meer onmiddelijk belang bij hetgeen zijne positie als koloniale mogendheid bedreigt, dan bij het Italiaansche vraagstuk en het diplomatiek ontbijt te Villafranca. Alleen door onze kolonien zijn wij iets, en alleen in de koloniën ligt onze toekomst. Wanneer Nederland niet verkiest tot den rang van miniatuurstaatjes als Baden of Wurtemberg af te dalen, in afwachting van het tijdstip, dat het in eene grootere nationaliteit opgenomen en opgelost wordt, moet het voor geene noodige offers terugdeinzen om zijn bedreigd gezag in Indië te handhaven en te herstellen. Het gezag van Nederland op hetgeen Nederlandsch gebied in Indië is, moet even vast, even ontwijfelbaar gevestigd zijn als zijn gezag over zijne provinciën in het moederland. Men verhaalt, dat bij een onzer veroveringen in Indië op Portugal de Nederl. bevelhebber den Portugeschen goeverneur voor zich liet komen en hem afvroeg, wanneer hij dacht dat de Nederlanders de kolonie zouden verliezen, gelijk de Portugezen haar verloren hadden? De Portugees antwoordde: „Wanneer uwe zonden grooter zijn geworden dan de onze." Laten wij zorgen, dat de nationale zonden, gebrek aan belangstelling en geestkracht, de voorspelling niet bewaarheiden."

*— De raad dezer stad heeft in zijne gister gehouden zitting in behandeling genomen, de door de daartoe benoemde komm. ontworpen verordening betreffende de organisatie der politie. Heden zullen de beraadslagingen worden voortgezet.

De raad heeft voorts op de aanvraag van den hoogleeraar dr. *Buys Ballot*, betreffende het plaatsen van een ijzervrij gebouw voor magnetische waarnemingen, nabij het Observatorium, verklaard, dat hij, hoewel groot belang stellende in het doel waarmede de aanvrage om grond is geschied, tot zijn leedwezen aanvankelijk er veel bezwaar in ziet, den grond op de gevraagde plaats af te staan, doch dat, alvorens daarover definitief te beslissen, B. en W. worden uitgenoodigd, om, onder mededeeling dezer zienswijze van den raad, met den hoogleeraar in nader overleg te treden, of er niet, ook met het oog op het welstandige der stads wandeling, eene andere plaats zou kunnen worden gevonden, waar, ter voorziening in eene wetenschappelijke behoefte, het door den hoogleeraar bedoelde gebouw zou kunnen worden geplaatst.

In dezelfde zitting is ingekomen eene voordragt voor de benoeming van een hoofdonderwijzer aan de Stads-Tusschenschool; daarop komen voor de HH. *J. den Broeder*, *G. de Jager* en *P. Nepveu*.

Aan den heer *Tip* is op zijn verzoek, om redenen van gezondheid, eervol ontslag verleend als onderwijzer in de wiskunde aan het stedelijk gymnasium.

— De Amsterdamsche raad heeft beslist de vereeniging van turfwerkers en werksters in stand te houden.

— De raad der stad Rotterdam heeft gister bepaald, dat de gasverlichting, te beginnen met 1861, zoo spoedig mogelijk in 't openbaar zou worden aanbesteed.

— Men verneemt, dat door den gemeenteraad te Harlingen met eenparige stemmen is goedgekeurd, het voorstel tot plaatsing van een monument voor den dichter *Simon Stijl*, in de vestibule van het raadhuis. Men zal zich herinneren, dat daartoe in der tijd eene som van 4000 is gelegateerd door wijlen *Dr. van der Plaats*, van Leeuwarden. (*Harl. Crt.*)

*— Uit N. Diep schrijft men ons van den 28. Julij: Heden morgen had de plegtige ter aarde bestelling plaats der slagtoffers van de Propatria. Een zeer talrijke menigte woonde de begrafenisplegtigheid bij, die op alle gemoederen een zigtbaren indruk teweeg bragt. De stoet bestond uit pijpers en tamboers der mariniers, de muziek van het wachtschip, eene halve kompagnie mariniers, daarop volgde de koets, die het overschot van wijlen den komm. *Gobius*, en drie lijkkoetsen, die de lijken der vijf matrozen bevatten. Daarachter de betrekkingen der overledenen; de leeraren der Herv. en Luth. gemeenten, de geestelijken der R. K. gemeente en der Klerezie, hoezeer genoodigd, namen geen deel aan de plegtigheid; de officieren der zee- en landmagt, verscheidene ingezetenen dezer gemeente, de adelborsten van het Koninklijk Instituut, en eindelijk al de mariniers en matrozen hier in garnizoen en van de verschillende oorlogsbodems. Op het kerkhof werden bij de naast elkander geschaarde lijkkisten toepasselijke redevoeringen gehouden, die op de schier onafzienbare menigte, die de lijkbaren gevolgd was, een zeker nimmer te vergeten indruk hebben achter gelaten.

— Eergisteren avond arriveerden te Harderwijk ongeveer 20 vrijwilligers, om aangeworven te worden voor het Oostindische leger. Elf daarvan hadden in den laatsten oorlog gediend. Naar men verneemt, zouden gister avond weder twintig man uit Italië aldaar aankomen en binnen weinige dagen vier à vijfhonderd. Berekent men nu, dat er vijftig afgekeurd worden wegens gebrek aan papieren, enz., dan ontvangen de overblijvenden zoo ongeveer *f* 32,000 handgeld, welk geld zij grootendeels aldaar verteren.

*— Uit Leijden schrijft men ons:

Het bedanken van Ds. *Laurillard* voor de beroeping, door den Herv. Kerkeraad te Amsterdam op hem uitgebragt, heeft velen aangenaam verrast. Men ziet in dat van zeldzame belangeloosheid getuigend besluit een blijk van groote waardeering van de trouwe opkomst der gemeente en van het vertrouwen dat hij geniet. 't Is toch waar, dat onder zijn gehoor de meest uiteenloopende en onderling strijdige rigtingen zich kunnen vereenigen, om de eenvoudige reden, dat hij geen strijdvragen, die beter op de theologische leerstoelen dan op den kansel passen, op den voorgrond plaatst en behandelt. Gewis, er behoort veel te worden opgeofferd om de gelegenheid af te wijzen die tot ruimer, aanzienlijker en voordeeliger werkkring leidt. Menig leeraar zou zijne blijdschap niet kunnen verholen houden, als hij zulk eene roeping kreeg, en wie heeft zich daarmede wel niet verblijd, als het zestal daartoe het uitzigt opende? 't Zou er misschien in de Vaderlandsche kerk anders uitzien als de leeraars meer gelijk Ds. *Laurillard* den band voelden, die hen aan eene gemeente hecht, meer uit pligtbesef en hartelijke belangstelling, dan uit eerzucht en eigen belang.

Men ontwaart reeds de gevolgen er van, dat men de gemeenteleden overvoerd heeft met theologische kwestiën, en er zijn er die daarom den goeden ouden tijd prijzen gaan, toen al de geschillen met niet minder geleerdheid maar in de taal der geleerden werden behandeld.

Ds. *Laurillard* verstaat de kunst, om te vereenigen wat anderen zouden verdeelen. 't Klerikalisme vindt in hem geen steun, en 't Pharizeïsme in hem geen heul. 't Sadduceïsme is op weg, om te buigen of te barsten, omdat hij op de *conscientie* werkt. Aan zulke praktiesche mannen heeft onze tijd, onze kerk behoefte; — de zedelijkheid zal er bij winnen, wanneer de strijd over het determinisme en het indeterminisme blijft op het gebied der school en niet op dat der maatschappij wordt overgebragt.

— Z. M. heeft aan den wegens vergiftiging ter dood veroordeelden gewezen gepensioneerden generaal *C. A. Gunkel*, gratie van de doodstraf verleend, en die straf veranderd in 20 jaren tuchthuisstraf, en met vergunning, om haar, gedurende zijne tegenwoordige ongesteldheid, te ondergaan in het huis van arrest te 's Gravenhage, alwaar hij thans is gedetineerd.

— Eergisteren ochtend is te Arnhem voor het provinciaal geregtshof behandeld de zaak van *Jacobus Brouwer*, uit Brummen, beschuldigd van moedwilligen doodslag op den persoon van zijn knecht *Albert Kemperman*. Nadat de gedagvaarde getuigen, waaronder de drie deskundigen, gehoord waren, die, meest alle omstandigheden, welke reeds in de medegedeelde akte van beschuldiging opgenomen waren, bevestigden, werd de beschuldigde verhoord. Deze beleed nu zijne schuld, ofschoon zijne opgaven blijkbaar de waarheid niet inhielden.

Het hof heeft den beschuldigde schuldig verklaard en overeenkomstig de konklusien van het openbaar ministerie veroordeeld tot tuchthuisstraf van vijftien jaren en in de kosten.

*— Van wege het bestuur van 't onlangs te Winschoten gehouden 14. Landhuishoudkundig Kongres is den heer *Rüdersdorff*, kapelmeester van 't muziek-

korps van 't reg. Veldartillerie alhier, een gouden cylinder-horologie, met inschrijving, toegezonden, als bijzonder blijk van tevredenheid over 't geen deze kapelmeester bij gelegenheid van 't Kongres ter opluistering der feesten heeft bijgedragen.

— Te Rotterdam is het plan bij het instruktie-peloton van de onder-officieren der Dd. schutterij opgekomen, om, in vereeniging met andere burgers, eene onder-officieren-societeit op te rigten, waaraan zal verbonden worden een zeer ruim exercitie-lokaal. Een gebouw zal, bij genoegzame deelneming, aan de Lange Warande worden opgerigt.

— Eergisteren is te Capelle aan den IJssel de eerste steen gelegd van de op groote schaal gebouwd wordende meekrapfabriek der firma *Salomonson en Comp.* te Rotterdam. Deze onderneming is in onze gemeente, bij het kwijnen van den scheepsbouw, hoogst welkom. Men hoopt, dat zij goede vruchten zal dragen.

— Woensdag jl. had te Zevenbergen plaats de algemeene vergadering van aandeelhouders in de beetwortel-suiker-fabriek, in het vorig jaar aldaar opgerigt. Deze voor die gemeente zoo belangrijke inrigting heeft bereids een goed resultaat opgeleverd. De aandeelhouders verkrijgen 12 pCt. dividend. Om eene verdere uitbreiding aan deze hoogst nuttige zaak te geven, werd tot eene uitgifte van nieuwe aandeelen besloten.

— Te Haarlem zijn door 't instorten van een verwulfsel bij 't dempen van de Oude Gracht 2 werklieden verpletterd. Beiden waren gehuwd.

WATERHOOGTE.

Arnhem, 28 *Julij*, 1.27 El.; + AP. 8.22. Gev. 3 d.

De Rijnhoogte te Keulen den 28. Julij 6 voet 11 duim; 6 voet 10 duim Rijnlandsch.

Vervolg van het Bijvoegsel.

Den heer *v. Bel* komt het voor, dat de komm. even als de leden die haar gevoelen deelen, zich op een verkeerd standpunt plaatst. Zij schijnt te meenen dat die van haar verschillen tegen de ondersteuning van het lager onderwijs zijn. Spr. verklaart dat dit, althans wat hem betreft, niet het geval is. De post, die men nu wil verhoogen, handelt alleen over de gevallen in art. 36 en 70 der wet op het onderwijs bedoeld, en die artt. zeggen slechts, dat de prov. en het rijk kunnen bijdragen tot de oprigting van schoolgebouwen, als de gemeente niet in staat is er in te voorzien, en dat men dezelfde toelagen mag blijven geven aan hen die ze genoten bij de invoering der nieuwe wet. Nu vraagt Spr. of al de onderwijzers die gratifikatiën hebben ontvangen, in het geval waren bedoeld bij art 70. Dit ware moeijelijk bevestigend te beantwoorden, want op de rekening zal men zien, dat het niet altijd dezelfde personen zijn. Maar zelfs aangenomen dat sommigen ook zoodanige toelage voor de toekomst was toegezegd, dan gelooft Spr. nog dat men met de verklaring van Ged. Staten genoegen kan nemen. Meent men nu van eene andere zijde dat het goed ware nu en dan toelagen te geven, dan moest men een nieuwen post opnemen onder hoofdst. VIII of de redaktie van n°. 55 wijzigen.

De heer *H. Verloren* zegt, dat eene begrooting op eenigen grondslag moet steunen. In den regel is daartse steeds gebezigd het bedrag in vorige jaren besteed. Zooals de heer *Boer* reeds heeft aangetoond, is er voor de toelagen aan de onderwijzers en de schoollokalen te zamen altijd veel meer besteed dan *f* 2400. Het is dus geleidelijker die som reeds nu in de begrooting hooger te stellen, dan zich te behelpen uit de onvoorziene uitgaven.

De *Voorz.* gelooft niet dat Ged. Staten zich tegen het voorstel zullen verzetten, maar herhaalt dat men zich heeft geregeld naar hetgeen men op het oogenblik wist. De post is geen kredietpost meer, maar elke aanvraag om te worden ondersteund in de kosten van het onderwijs, moet bij de Staten komen, en op dien grond had men zeer gevoegelijk bij af- en overschrijving het eventueel meerdere kunnen vinden.

De beraadslagingen gesloten zijnde wordt het voorstel der komm. met 24 stemmen tegen die der HH. *Spengler*, *v. Asch v. Wijck*, *v. Tuijll v. Zuijlen*, *de Beaufort*, *de Pesters*, *v. Bel*, *Cordes*, *v. Beeck Calkoen*, *v. d. Pol*, *Storij v. Blokland* en *Harmsen* aangenomen en de verdere behandeling der begrooting verdaagd tot Donderdag a. s. ten 11 ure.

BERN, 25 Julij.

2300 Zwitsers zijn reeds uit Napels teruggekeerd.

Heden is in den Bondsraad een aanvang gemaakt met de behandeling van het wetsontwerp betreffende de dienst in het buitenland. Bijna alle sprekers waren het eens, dat aan die wervingen voor het buitenland een einde moest komen. De beslissing zal morgen plaats vinden.

25000 frs. zijn verleend voor eene zending naar Braziliё tot onderzoek naar den toestand der 2000 Zwitsersche kolonisten in de provincie San Paolo.

Het aantal reizigers begint na den vrede reeds zeer toe te nemen.

WEENEN, 26 Julij.

Volgens een onzer bladen zullen de keizer en keizerin der Franschen in den nazomer te Ischl een bezoek aan ons hof brengen.

Omtrent den gesloten vrede meldt de *Triester Ztg.* nog, dat vooral *Alexander v. Hessen*, zwager van den Keizer van Rusland en vertrouwde van Keizer *Frans Jozef*, de onderhandelingen gevoerd heeft. Keizer *Napoleon* heeft dezen met de meeste opregtheid zijne denkbeelden uiteengezet, en hem de gronden opgegeven, waarom hij den vrede wenschte en waarom de Oostenr. Keizer dien nog meer begeeren moest. Haar eigentlijk beslag had de zaak ten slotte gekregen door een brief van Keizer *Napoleon* aan den Prins van *Hessen*, gedagteekend 10 Julij 's nachts 3 uur, die 8 pagina's groot was, en waarin de Keizer te kennen gaf, dat als de vrede nu niet gesloten werd, het een strijd zou worden op leven en dood, en Keizer *Napoleon* dan voor geene middelen zou terugdeinzen, om zijn doel te bereiken. Dit deed onzen Keizer toegeven.

— 28 *Julij*. Met. 5 pCt. 75.50; Nat. 70.40; Bank 901.—; Noord-Bahn akt. —; Credit Anst. 219; O-Fr. Spoorw.-akt. 274,—; Lomb. Venet. —:—; Nieuwe —,—; W. op Lond. 3 m. 11.80; G. 17½.

BERLIJN, 27 Julij.

De *Algem. Ztg.* zegt dat reeds lang het gerucht in omloop is, dat Oostenrijk en Pruissen wegens het volgende programma in onderhandeling zijn: De Bondsdag zal vervangen worden door eene Bondsregering. Aan haar hoofd staat als 1e opperhoofd van den Bond de keizer van Oostenrijk, en als 2e opperhoofd van den Bond de regent van Pruissen.

Keizer *Alexander* heeft den koning een gouden statuette, een getrouw afbeeldsel van het Nikolaasmonument ten geschenke gezonden.

Een der Petersburgsche bladen, de *Russische Invalide*, oordeelt over hetgeen te Villafranca is verrigt als volgt: „Tot heden, d. i., tot op den aanvang van den oorlog, hebben eenige staten (Oostenrijk, Engeland, Pruissen, Duitschland), zich steeds op de handhaving der traktaten van 1815 beroepen, hoewel deze op vele punten al sinds lang niet meer bestonden; met veel meer regt en juister heeft het Russische kabinet de aandacht gevestigd op het Parijsche traktaat van 1856, en op grond der daarin vervatte bepalingen het voorstel gedaan een kongres bijeen te roepen, alvorens het aan de strijdende partijen zou worden vergund elkander met de wapenen te bevechten. Allen waren hiermede te vreden; alleen Oostenrijk weigerde en tastte Sardiniё aan, waarschijnlijk in de hoop, dat den overwinnaar alles gegeven zou worden. Maar nu is het als overwonnene teruggekeerd uit den strijd dien het zelf had aangevangen, en derhalve bestaan èn de traktaten van 1815 èn de bepalingen van 1856 niet meer. Pruissen, dat zijn vroeger stelsel van handhaving der traktaten van 1815 had opgegeven, beriep zich in den laatsten tijd slechts op het Europesche evenwigt; doch dit was hetzelfde, ofschoon met andere woorden. Volgens de ministeriёle Pruissische bladen beteekent het „evenwigt" het behoud van alle Oostenrijksche bezittingen in Italiё: het verlies dier bezittingen was eene verzwakking en derhalve eene verstoring van het evenwigt. Nu hebben Oostenrijk en Frankrijk voor zich een afzonderlijken vrede gesloten, zonder dat Europa er het minste deel aan nam. Zij vonden het voordeeliger een Italiaanschen Bond tot stand te brengen, hebben den Paus tot voorzitter dier konferentie gemaakt, Lombardije aan Sardiniё geschonken, Toskane en Modena, zonder zelfs acht te slaan op het openbare protest der bevolkingen, aan hunne vroegere vorsten teruggegeven, — met één woord, zij hebben, zonder het minste overleg met de overige mogendheden, over het lot van geheel het Italiaansche Schiereiland beslist. Kunnen de overige mogendheden hiermede genoegen nemen? Zullen zij deze overeenkomst tusschen de twee oorlogvoerende partijen zonder eenige aanmerking goedkeuren? Behoeven zulke veranderingen niet toestemming en bekrachtiging van Europa? Dit zijn vragen, waarover de diplomaten behooren na te denken. Meer dan eens hebben wij gedurende den oorlog onze meening te kennen gegeven, dat eenige provinciёn en steden overijld zich konstitueerden, dat alleen de uitkomsten van den oorlog nog het regt niet geven tot onderwerping of tot diep ingrijpende veranderingen, maar dat de vrede ze eerst dan bevestigt, als geheel Europa ze heeft goedgekeurd. De gebeurtenissen hebben deze woorden bewaarheid. Toskane, Modena, Parma en de Pauselijke steden hebben te vroeg hun toekomstig lot bepaald. Thans is geheel anders over hen beschikt geworden. Wat wij echter toen zeiden moeten wij ook nu herhalen: bij diplomatieke overeenkomsten en bij het nemen van besluiten omtrent oorlog of vrede, zou het niet kwaad zijn, soms ook de natiёn te raadplegen, over wier lot niet zonder hare voorkennis beslist behoorde te worden. Een vrede, waarbij nog gewigtige elementen tot een algemeen misnoegen overblijven, is geen hechte vrede."

MUNCHEN, 25 Julij.

Bij de diskussiёn over het adres in antwoord op de troonrede heeft vooral de heer *v. Lassaule* het gedrag der Pruissische regering aangevallen. Zijn toon en uitdrukkingen waren van dien aard, dat de president hem tot meerdere gematigdheid moest aanmanen. Alle overige sprekers vermeden juist zooveel mogelijk al wat de klove tusschen Noord- en Zuid-Duitschland nog wijder zou kunnen maken.

LONDEN, 27 Julij.

De *Times* erkent dat de budgets voor oorlog en marine zijn toegenomen, maar verklaart dit uit de toepassing der stoomkracht bij de marine, uit het in gebruik brengen van nieuwe wapenen en het verlangen om den toestand der soldaten en zeelieden te verbeteren. Maar daarover beklaagt het land zich ook niet, doch wel dááróver dat Frankrijk zijne wapeningen bovenmatig uitbreidt, en Engeland dus noodzaakt hetzelfde te doen. Engeland zal geen inval doen; dus behoeft Frankrijk zich niet ter verdediging te wapenen, en wapent het zich alleen tot den aanval. Het blad merkt verder aan, dat de *Moniteur* gemakkelijk kan zeggen, dat de begrooting voor oorlog en marine in Frankrijk slechts 463 millioen zal bedragen, daar men toch des noods, even als dit jaar, ook het volgende nog 500 millioen er bij kan leenen. Waarom echter wil Frankrijk dat wij onze verdedigingsmaatregelen staken? Engeland heeft nooit aan een inval in Frankrijk gedacht; het zou dien ondanks zijne marine niet kunnen ondernemen, omdat het geen 30000 man troepen voor eene landing beschikbaar heeft.

Ook de *Daily News* zegt, dat de Fransche regering ons tot verdedigingsmaatregelen noodzaakt. Het blad wijst op de ontwikkeling sedert 1752 aan den bouw en de inrigting der Fransche linieschepen gegeven. Het Engelsche volk, zegt het blad, die buitengewone ontwikkeling der Fransche oorlogsmagt ziende, vraagt natuurlijk tegen wie die wordt uitgerust. Het kan zich niet verbeelden, dat de veiligheid der Fransche bezittingen eene zoodanige vermeerdering van magt noodzakelijk maakt, dat daardoor ons eene uitbreiding van kostbare voorzorgen wordt opgelegd. Een oorlog met Frankrijk zal het Engelsche volk niet uitlokken, het ziet echter dat zijne regering naar eene staatkunde medegesleept wordt, waaruit de oorlog moet volgen.

De *Herald* antwoordt aan den *Monit.*, dat Engeland met betrekking tot de vloot en het leger, de gebreken van 25 jaren heeft goed te maken; daarom schijnt het tegenwoordige budget grooter dan het is.

Zelfs de *M. Post* bestrijdt de redenering van den *Monit.* en wel in eenigzins scherpe bewoordingen, hoewel het blad aan de loyale voornemens van keizer *Napoleon* blijft gelooven.

— 28 *Julij*. Gec. 95; Peru 4½ pCt. —; 3 pCt. —; Venez. 5 pCt. 28½; 2¼ pCt. 15½; Port. 3 pCt. 44¼; Sp. 3 pCt. 44½; 1½ pCt. 32⅜.

PARIJS, 27 Julij.

Men zegt hier dat prins *Napoleon* eerlang naar Weenen zal vertrekken met de zending om de stoffelijke overblijfselen van den hertog *van Reichstadt* herwaarts over te brengen.

De *Pays* deelt een schrijven mede uit St. Petersburg van 1/13 dezer, waarin gezegd wordt dat in de Russiesche hoofdstad geruchten in omloop zijn van een ophanden zijnd herstel van het koningrijk Polen. „Gelijk men weet, zegt de briefschrijver, heeft de grootvorst *Constantijn* in der tijd Rusland verlaten, ten gevolge van een ernstig geschil met zijn broeder, den keizer, en men verzekert, dat de grootvorst de kwestie der Poolsche onafhankelijkheid tot eene voorwaarde voor zijn terugkeer naar Rusland gesteld heeft. Men kan dus begrijpen van hoeveel beteekenis men zijne terugkomst beschouwt. Wat er van zij, het herstel van het koningrijk Polen is hier het onderwerp van duizenderlei kommentariёn.

De gewezen minister president van Hongarije, de heer *Bartholomeus Szemere*, heeft een brief openbaar gemaakt, waarin de schrijver logenstraft, dat *Kossuth* op de ondersteuning der Russiesche regering rekenen kon, wanneer het hem nu gelukt ware Hongarije tot opstand te brengen, zoo als hij het in zijne laatste proklamatie aan de Hongaren heeft willen doen voorkomen. Verder wordt in dien brief aangetoond, dat *Kossuth* zich van zijn optreden af onder alle vanen geschaard heeft en dus geen vertrouwen verdient. Overigens geeft de heer *Szemere* in overweging, of er bij gelegenheid van den vrede niet iets ten voordeele van Hongarije gedaan kon worden, tot herstel van zijne oude grenzen en oude staatsregeling.

Volgens den *Moniteur de la Flotte*, een Fransch regeringsorgaan, heeft de president der Vereenigde Staten het eiland St. Thomas, met de nabijgelegen eilanden St. John en Santa Cruz van Denemarken gekocht. Men hecht hieraan hetzelfde gewigt als aan het bezit van Villafranca door Rusland.

PARIJS, 27 Julij.

Uit Italiё heeft men vrij goede berigten. *Pius IX* moet onzen gezant beloofd hebben, de meest vrijzinnige hervormingen te zullen invoeren. Zelfs zou hij gezegd hebben alles te willen doen, wat Frankrijk

[illegible] *Antonelli* zou zich aan het hoofd dier hervormingsbeweging stellen, natuurlijk uit zucht tot zelfbehoud.

De hervormingsvoorstellen in het schrijven van keizer *Napoleon* aan *Pius IX* gedaan, komen, naar men meent, overeen met de voorstellen, die de Fransche gezant in 1857 had zullen doen, doch die toen ten gevolge der omstandigheden niet werden ingediend. Zij waren: gelijke verdeeling der administratie tusschen leeken en geestelijken, onder toezigt van een kardinaal-staatssekretaris. Een staatsraad, op gelijke grondslagen als in Frankrijk. Eene consulta, bestaande uit ten minste 40 leden, wier stemming noodig zou zijn voor de vaststelling van wetten en het opleggen van lasten; de verhandelingen van dit ligchaam zouden openbaar gemaakt moeten worden, hoezeer de zittingen met gesloten deuren zouden plaats vinden. De leden der Consulta en van den Raad van Staten zouden verkozen worden door de gemeenteraden. Aan het gemeentelijk gezag zou een grootere werkkring gelaten worden, en de buitensporige administratieve centralisatie zou zooveel mogelijk worden verminderd. Een wetboek zou zamengesteld worden zooveel mogelijk overeenkomende met dat van Lombardijë, Napels of de Fransche wetboeken; er zouden twee klassen wereldlijke geregtshoven bestaan en een hof van kassatie, voor de helft uit leeken en voor de helft uit geestelijken bestaande. Eene konskriptie even als in Frankrijk zou worden ingevoerd, en eene amnestie werd aanbevolen.

Het gerucht wil, dat Piacensa aan Parma ontnomen en Sardinië toegevoegd zal worden. Het zou een der Bondsvestingen worden, en als zoodanig Gaëta en Mantua nevens zich hebben.

De berigten omtrent bijeenkomsten en bezoeken van koningen en keizers missen tot dus verre allen grond.

De grootvorst *Konstantijn* van Rusland is heden naar het eiland Wight vertrokken.

Uit Ravenna schrijft men, dat, terwijl de pauselijke troepen nabij Pesaro exerceerden, eenige Zwitsers op hen schoten en sommigen zwaar kwetsten. De inlandsche jagers hebben daarop bij gebrek aan kogels hunne geweren met de laadstokken geladen en dezen op de Zwitsers afgeschoten, ten gevolge waarvan een Zwitser en een officier gewond zijn. De kanonniers laadden daarop hun geschut met steenen en wachtten een bataillon Zwitsers af, toen gelukkig generaal *Kalbermatten* liet inrukken.

In geheel Modena is men ongezind weder onder het bestuur van *Frans V* te komen, en gewis zal men des noods geweld gebruiken, om dat te beletten.

Officieel is het tot nu toe niet bekend, of Sardinië namens Lombardije, een gedeelte der Oostenrijksche Staatsschuld overneemt, en het berigt, dat Sardinië, zich daartoe bereid verklaard heeft, tot een bedrag van 300 millioen, behoeft nog bevestiging. Zoo veel is zeker, dat Oostenrijk met kracht op de overname van een gedeelte der schuld door Lombardije, aandringt, zonder zich tot nu toe omtrent het bedrag daarvan uitgelaten te hebben.

— 28 *Julij*. Rente op tijd 3 pCt. 68,75; Fr.-Oost. Spw. 570,—; Sp. 1 1/2 pCt. 32; 3 pCt. 41 1/2.

MARSEILLE, 27 Julij.

Uit Malta meldt men, dat de vice-admiraal *Fanshawe* met 5 linieschepen en een fregat naar Napels is vertrokken.

De schout-bij-nacht *Mundy* is insgelijks met een linieschip en een fregat vertrokken.

Het linieschip Crecy en twee kanonneerbooten zijn weder in zee gestoken. De mail van Konstantinopel tot den 20. is aangekomen.

Er was bevel gegeven de oproeping der reserven te staken, aangezien de vrede gesloten is.

De beëindiging der zaak van *Couza* is uitgesteld tot de komst van den heer *de Thouvenel*. Het officieel dagblad blijft den prins slechts kolonel noemen. Hetzelfde blad beschuldigt de regering van Moldavië van de voorregten der vreemdelingen te besnoeijen, en zegt, dat de konsuls daartegen gezamenlijk stappen hebben moeten doen.

BRUSSEL, 28 Julij.

De gemeenteraad van Gend heeft in zijne zitting van den 23. dezer, naar aanleiding van eene uitnoodiging des ministers van binnenlandsche zaken, beraadslaagd over het oprigten van een gedenkteeken voor een van de beroemde mannen, die in de aloude Vlaamsche stad het levenslicht hebben gezien. De heer *Vuylsteke* heeft het rapport voorgelezen der kommissie, die met het onderzoek van het ministeriële voorstel is belast geweest. »Een enkele naam, zoo verklaart de kommissie, zal ongetwijfeld door allen worden genoemd. Het is die van *Jakob van Artevelde*, den doorluchtigen *Ruwaert van Gend*." Het gedenkteeken zal worden opgerigt op het plein, bekend onder den naam van Vrijdags-markt; daar was het dat de *Ruwaert* de fiere burgers van Gend toesprak, voor wier vrijheden en privilegiën hij streed; daar ook was het dat gedurende bijna drie eeuwen het symbool werd aanschouwd van den despoot, die de oorkonden der vaderen verscheurde.

ADVERTENTIEN

WAARNEMINGEN, gedaan op het Koninklijk Ne[d.] Meteorologisch Observatorium te Utrecht. (*Zonnenburg*)

Julij.	Uren.	Wind- rigt.	Wind- kr.	Barom. bij 0°.	Ther. F.	Afwijk. d.Temp.	Vochtigh.	Gev. regen.	Opmerkingen
			N. ☊						
28	2	w.	5.0	763.29	76.8	+ 4.5	0.76	0.	Bewolkt.
	10	wnw.	0.0	63.34	66.6	+ 4.1	0.95	0.	Zw. bew[olkt].
29	8	wzw.	0.0	62.38	67.8	— 0.4	0.82	0.	Idem.

PRIJZEN VAN KOEPONS EN LOSB. OBLIGATIE[N].

Metalliek	*f* 24.37 1/2	Pruissische	*f* 34,8[.]
Nat. Met. Coup. .	„ 30,37 1/2	Spaansche.	„ 2,3[.]
Napelsche	„ —,—	Sp. Coup. per fr.	„ 54,87
Div. Eng. in . . £	„ 11,52 1/2	Hamb. Russen. .	„ 33,62
Eng. Russen . . .	„ 11,52 1/2	Russ. in Zilv. R. .	„ 35,19
Fransche	„ 55 87 1/2	Poolsche in fl. . .	„ 33,95
Belgische	„ 55,75	Dollars	„ —,—

AMSTERDAM 27 Julij 1859.

NEDERLAND.					
Werkel. Schuld . . .	2 1/2 pCt.	63 3/4	64	63 13/16
dito dito	3 „	76 5/8	76 3/4	
dito dito	4 „	96 1/8	97	
Amortisatie-Sijndikaat	3 1/2 „	95		
Handelmaatschappij. .	4 1/2 „	128 1/2	129 1/8	
BELGIE.				
Certifik. bij *Rotschild* .	2 1/2 pCt.	52		
SPANJE.				
Obligatien	1 3/4 pCt.	31 13/16	32	31 7/8
Obligatien	3 „	43 15/16	44	
Binnenl. Schuld. . . .	3 „	41 1/4	41 3/8	41 3/8
Amortisable		9 9/16		
Bewijzen Koepons		4 1/2		
PORTUGAL.				
Obligatiën	3 pCt.	44 1/8	4	
dito 1856/57. . . .	3 „	4 1/8	44 1/8	44 [..]
RUSLAND.				
Oblig. bij *Hope en C°*.	5 „	104 1/4	104 3/8	
Obligat. 1828 & 1829.	5 „	102 1/4		
Certifikat. 1831 & 1833	5 „	88 1/2		
Certifikaten 1840 . . .	4 „	86		
Cert. bij *Stieglitz* . . .	4 „	86		
dito 5e Serie	5 „	94 5/8		
dito 1855 6e Serie . .	5 „	100 1/8	100 3/4	
dito Adm. te Londen	4 1/2 „	96 5/8		
Certifik. van Assign. .	6 „	65 5/8	65 11/16	
POLEN.				
Aand. 1835, fl. 500		154 1/2		
Obligatiën	4 pCt.	79 3/4	79 7/8	
PRUISSEN.				
Obligatiën	5 „	100 1/4	100 3/8	
OOSTENRIJK.				
Oblig. Metaliek	5 pCt.	59 1/2	59 7/8	59 9/16
Oblig. Rente Am.. . .	5 „	76 1/2	77	76 7/8
dito dito Nat. 1854. .	5 „	63 1/2	63 15/16	63 5/8
dito dito	2 1/2 „	31 5/8	31 7/8	31 11/16
BRAZILIE.				
Geldl. 1824, £ 100. .	5 pCt.	99 1/4		
AMERIKA.				
Ecuad. Oblig. 1855. .	1 „	15 1/8 on		
Venez. Oblig.	3 „	27 7/16		
Grenada, Oblig. . . .	3 1/4 „	16 5/8	16 1/2	

Snelpersdruk van L. E. BOSCH EN ZOON.

Provinciale Staten van Utrecht.

Vervolg der zitting van Woensdag 13 Julij.

De werkzaamheden hervat zijnde, wordt met algemeene stemmen, uitgenomen die van Gedep. Staten, die aan de stemming geen deel nemen, vastgesteld de rekening en verantwoording over 1858, waarop aan de orde is de begrooting der enkel provinciale en huishoudelijke inkomsten en uitgaven voor 1860.

Niemand in algemeene beschouwingen wenschende te treden, wordt tot de behandeling der posten van uitgaaf overgegaan.

Hoofdstuk I met de vier eerste afdeelingen van hoofdstuk II worden zonder diskussie goedgekeurd.

Hoofdstuk II. Afd. V. *Kanaalwerken f 2500.*

Art. 1. *Doortrekking van het Tienhovenvensche kanaal naar de Eem.*

a. *Toegestane jaarlijksche kosten voor de uitvoering der werken. f 1000.— b. Kosten van onteigening van gronden en van meerdere doorzetting der werken f 1500.— Totaal . . . . . f 2500.—*

De heer *v. d. Poll* was tijdens de aanneming van het plan betreffende het Tienhovensche kanaal door ongesteldheid verhinderd tegenwoordig te zijn en heeft daarom destijds zijne bezwaren niet kunnen inbrengen. Het komt hem echter voor, dat bij dit plan welligt niet in zijne geheele uitgestrektheid in de gevolgen voorzien is. Bij de daarstelling van het kanaal op Huizen, gelegen onder N.-Holland, was men genoodzaakt, doorsnijdingen te maken, waardoor al het afkomend water gelost werd, gedeeltelijk op den polder Loosdrecht, en gedeeltelijk op Breukelerveen. Het domein had daarover het toezigt; maar daar de gevolgen ruïneus waren voor beide gemeenten, zijn er procedures geëntameerd om op billijke wijze daaromtrent eene schikking te erlangen. Eindelijk heeft het domeinbestuur beslist, dat de hoofdingenieur op de plaats zelve onderzoek zou doen; dien ten gevolge is eene overeenkomst met hen opgemaakt en eene formeele akte gepasseerd ten behoeve van het gemeentebestuur van Loosdrecht. De hoofdbepaling was, dat welke veranderingen ook plaats hadden, de polders Breukelerveen en Loosdrecht geen water van de hooger gelegene gronden zouden ontvangen. Dat nu de waterstand nog al aanzienlijk is, zou Spr. uit het rapport van Gedep. Staten kunnen bewijzen, daar die doorgaans 0.75 el bedraagt. Maar nu loopt het Tienhovensche kanaal over een lager gedeelte en die overeenkomst is dus illusoir, het water komt op den Loosdrechtschen polder; de landeigenaren van Westbroek hebben reeds geklaagd, dat het water wegliep en zij verhinderd werden met kleine schouwen mest te vervoeren naar het hooger gedeelte. Daarbij komt dat de toevloed van water uit de heide op een kleinen boezem, nadeelig moet werken. Spr's. voorstel zou dus zijn, dat Ged. St. die zaak in nadere overweging namen, deskundigen raadpleegden, en hij twijfelt niet of het resultaat zou zijn dat het billijk bevonden wierd aan de monding van het kanaal eene sluis te plaatsen. Spreker wil zich niet vermeten, het door een deskundige voorgedragen plan geheel te verwerpen, maar indien men zooveel jaren met het terrein bekend is, is het toch niet vermetel aanmerkingen te maken op grond van ondervinding. Men wil een sluis plaatsen aan den straatweg waar Utrecht zich aansluit aan Noord-Holland, en in eens eene aanmerkelijke hoogte opspringen, en wel plus minus 6 voeten; hoe nu is het mogelijk een sluis te plaatsen zonder behoorlijken toevoer van water? Wat betreft het geldelijke, zegt Spr., dat er gelden worden uitgetrokken tot onteigening; de zoogenaamde *streek* nu is 5 oude Stichtsche roeden breed; op de kaart door hem geraadpleegd staat, dat zij behoort tot het Sticht. Nu zou dus onteigend worden eene streek die hem voorkomt aan de provincie te behooren.

De heer *Bastert* betuigt den Voorz. en Gedep Staten zijne erkentelijkheid, daar zij beiden nota hebben willen nemen van zijne bedenkingen tegen het plan door Spr. vroeger schriftelijk ingediend. Spr. heeft de eer en het genoegen gehad bij de plaatselijke opneming met den Voorz. en den hoofdingenieur tegenwoordig te zijn; en hij heeft tot antwoord op zijne bedenkingen een uitvoerig berigt ontvangen. Zijne bezwaren zijn echter daardoor niet opgeheven. De heer *v. d. Poll* heeft de belangen doen uitkomen van die streek welke meer water zal krijgen. Spr. zal daar weinig bijvoegen, doch merkt aan, dat het water niet gebragt wordt op een boezem die onbelemmerd in de Vecht afvloeit, maar dat de waterspiegel van het kanaal dezelfde is van dien der aangrenzende veenplassen en lager gelegen landen. Spr. heugt het, dat op die landen in April en Mei met schuitjes kon gevaren worden, en dan vraagt Spr. of men niet benadeeld wordt door de toevoeging van water dat men niet behoeft te ontvangen. Verder merkt Spr. op, dat toen de zaak besproken werd, men zeide: laat ons beginnen en zien hoe na verloop van tijd de zaak staat. Driehonderd ellen zijn nu gegraven, en gaat men op dezelfde wijze voort dan zullen 80 jaren verloopen eer men aan den Eem gekomen is. Zestien jaren zullen noodig zijn om te komen tot de Tolakkersteeg, — wanneer de afvoer van zand in dezelfde mate kan plaats hebben als in de 2 laatste jaren door bijzondere omstandigheden. Men zal eerst na 16 jaren aan het punt zijn waar de eerste sluis zal worden gelegd. Spr. ondersteunt zeer het denkbeeld om aan de monding van het nieuwe kanaal een sluis te leggen, alvorens verder met de werkzaamheden voort te gaan. Spr. heeft op het terrein aan den hoofdingenieur gevraagd of bij het plaatsen van een schut geen verschil van waterstand zou merkbaar worden, en de hoofdingenieur heeft toegegeven dat dit werkelijk bestaan zou. Ten slotte wat het finantiele punt betreft, is deze voordragt een onverwachte uitbreiding van het plan van den heer *Ort*, die onder de jaarlijks af te zonderen *f* 1000 ook de schadevergoeding voor den in te nemen grond meende te kunnen begrijpen.

De heer *Cordes* acht de bezorgdheid van den heer *v. d. Poll* te groot. Spr. meent dat het gedeelte van het kanaal, voor zoo verre het in N. Holland is doorgetrokken, geheel anders is ingerigt, dan men van voornemen is, dit te doen met het geprojekteerde kanaal. In het N. Hollandsche gedeelte heeft het kanaal geene dijken, hetwelk het van de aangrenzende landen afscheidt; dit zal wel het geval zijn met het geprojekteerde kanaal, hetwelk tusschen twee dijken besloten zal liggen en van de achterliggende landen afgescheiden. In N. Holland worden door den heer *Insinger* en anderen, groote ontginningen bewerkstelligd waarvan de slooten, die daarvoor gegraven moeten worden, onbelemmerd kunnen afvloeijen op dat kanaal, hetgeen natuurlijk op den waterstand van invloed moet zijn. Dat is niet het geval met de landen gelegen aan het geprojekteerd kanaal. De dijken daar langs zullen ter weerszijde een aaneengeschakeld geheel uitmaken, waardoor geen duikers zullen gelegen worden, noch het kanaal door slooten in gemeenschap staan met de landen die er achter liggen. Maar bovendien het kanaal heeft tot aan de Tolakkersteeg slechts eene lengte van 2000 el, bij eene bodemsbreedte van 5 el, en is dus eigenlijk eene van de aangrenzende landen afgescheiden vaart van 2000 el lengte. Van waar kan nu dat zooveel last veroorzakende water komen, waarvan de voorlaatste Spr. heeft gewaagd? Alleen uit de wellen? En zullen nu in 5 el bodemsbreedte zooveel wellen ontstaan, dat dit bezwarend is voor de uitgestrekte plassen van Breukelerveen en Tienhoven? En mogt dit al het geval worden, hetwelk altoos eerst bij ondervinding zou moeten blijken, dan gelooft Spr. dat Gedep. Staten niet zullen huiveren voor te stellen, de sluis waarvan de ligging voorloopig bepaald is aan de Tolakkersteeg, meer benedenwaarts te verleggen. Wat betreft het eigendomsregt der aan de rading gelegen landeigenaars, zegt Spr., dat nadat het kadaster is ingevoerd, die landen ten name staan van de tegenwoordige eigenaren, hetwelk een begin van bewijs daarstelt, terwijl hetzelfde niet gezegd kan worden van eene vermelding op eene kaart aan een partikulier persoon opgedragen, en waarvan de Spr. uit Loosdrecht heeft gewaagd. De heer *Bastert* zegt, dat het werk 80 jaren zal duren. Spr. gelooft dit niet, maar wel dat aan de Staten is te kennen gegeven, dat dit werk niet spoedig zal voltooid zijn; evenwel aannemende, dat dit zoo ware, dan zou dit naar de meening van den Spr. een aandrang te meer zijn, om telkens wanneer de gunstige toestand der geldmiddelen van de provincie het veroorlooft, daarvan gebruik te maken om dit werk te bespoedigen, van welk werk de wenschelijkheid door de verg. is uitgesproken. Maar als men nu in dagen van voorspoed dien tijd niet bespoedigt om zoodra mogelijk tot een gewenscht einde te komen, wanneer, vraagt Spr., moet men het dan doen?

De heer *v. d. Poll* geeft niet toe, dat de toestand van het geprojekteerde kanaal zoo geheel anders is dan van het kanaal naar Huizer. Dit gedeelte waarvan het water gebragt wordt op de sluis van het Tienhovensche kanaal, loopt bijna door eene vlakke streek; de lengte zoo niet een derde, is zeker onder de helft. Nu heeft de ingenieur zelfs noodig geacht voor den toevoer van water daar een dam te brengen, en bij deze aanhoudende droogte is steeds het water achter den laatsten dam nog veel hooger dan in het kanaal. De heer *Cordes* zegt, dat bij eene bodemsbreedte van 5 el niet zooveel wellen zullen ontstaan, maar bij de aanneming van het Huizer kanaal wenschte de aannemer het eerst uit te graven op de vereischte diepte. Spr. is er bij tegenwoordig geweest, dat alle middelen wierden aangewend om het ontstaan dier wellen te beletten, maar zonder gevolg. Laat men nu dat welwater vrij loopen, dan wordt het een eeuwigdurende bron, uithoofde de drukking van het hooger liggend water steeds er op werkt. Nu is Spr's voorstel niet, de sluis aan de Tolakkersteeg op te heffen en aan het Roodpannenhuis te leggen, neen, welligt kan die andere sluis verder gebragt worden. Overigens kon men zich toch ook omtrent de uitkomsten vergissen; het zou kunnen zijn, dat het kanaal niet geheel aan het doel beantwoordde; het is waar, de finantiën zijn bloeijend, maar in deze provincie is zoo dikwijls behoefte aan kleine bijdragen, en nu wordt alles door dat kanaal geabsorbeerd.

De heer *Boer* zal niet treden in de technische beschouwingen omtrent de wijze van daarstelling van het kanaal. Tot die daarstelling is besloten volgens het plan van den heer *Ort van Schonauwen*, dat door de gansche verg. zoo voldoende en uitmuntend geacht werd, dat zij een unaniem votum van dankerkentenis aan den ontwerper uitbragt. Spr. moet dus veronderstellen dat in behoorlijke afwatering als anderszins daarbij is voorzien. De zaak die de verg. bezig houdt is de vraag, of het een aannemelijk voorstel is, om voor 1860 meer dan *f* 1000 voor dit werk beschikbaar te stellen. Dit is het standpunt waarop zich de komm. geplaatst heeft en de meerderheid zou zeker de voordragt ondersteund hebben, indien zij niet gemeend had, om andere redenen haar met *f* 500 te moeten verminderen. De meerderheid der komm. heeft zoodoende gemeend te handelen in den geest der verg. die met groote ingenomenheid in der tijd het plan van dit werk heeft ontvangen, dat met 28 tegen 4 stemmen werd goedgekeurd. Spr. herinnert zich, dat de heer *Ackersdijck* het voorstel gedaan heeft, strekkende, om de bijdrage van *f* 1000 niet verpligtend jaarlijks op de begrooting te stellen, dit is echter verworpen, en daaruit heeft hij opgemaakt, dat de verg. het plan zoo nuttig en goed achtte, dat zij elk jaar *ten minste f* 1000 wilde bijdragen. Met het oog op die omstandigheid heeft de komm. gemeend, dat haar voorstel om die som te vermeerderen in den geest der verg. zou zijn. De verg. de zienswijze der komm. deelende, om dit jaar dus nog *f* 1000 meer tot het werk bij te dragen, behoeft daarenboven niet te vreezen dat alle middelen door het kanaal zullen geabsorbeerd worden.

De heer *Menso* zegt, dat toen de zaak van het kanaal is aangenomen, daarbij tevens de jaarlijksche bijdrage van de provincie is bepaald op *f* 1000 zonder meer. — Het werk zoude dan wel langzaam voortgaan; de berekening werd gemaakt op 116 of 99 jaren, thans schijnt dat op 80 jaren te kunnen worden gebragt; — maar hoe dat zij, geen lid der vergadering stelde zich voor, het kanaal te zullen mogen bevaren — het is dus een werk op tijd, doch in de veronderstelling dat het een nuttig werk zoude zijn, vermeende men daarmede op de voorgestelde wijze een aanvang te moeten maken. — Spr. doet hierbij opmerken, dat reeds toen de wensch is geuit, dat alvorens met het werk te beginnen, men de zekerheid behoorde te hebben, dat alle de benoodigde gronden kosteloos zouden worden afgestaan, en ofschoon destijds daarin geen bezwaar werd gevonden, zoo blijkt het echter thans reeds, dat deswegens wordt gevraagd eene som van *f* 1500 of *f* 1000. — Met die gevraagde of voorgestelde bijdrage zal dus het beginsel worden beslist of men zich al dan niet met kosten van onteigening zal willen belasten. — Spr. zegt met het oog op hetgeen hieromtrent vroeger is besproken, en in aanmerking nemende, dat zoo het kanaal al niet uitsluitend voor de aangelande grondeigenaren alleen is dan toch zeker deze daarbij wel de meest belanghebbenden zijn, hij zoude vermeenen dat in beginsel geen enkele gulden voor onteigening zal behooren te worden toegestaan; — hebben de ingelanden niet dat belang bij de zaak om de gronden daarvoor kosteloos af te staan, dan vervallen daarmede ook alle redenen om het werk daar te stellen; — De heer *Boer* heeft wel gezegd, dat door de verwerping van het voorstel van den heer *Ackersdijck* de verpligting is aanvaard om het werk uit te voeren, doch een zoodanig besluit is niet genomen, de bijdrage van *f* 1000 moet dus ieder jaar worden aangevraagd en goedgekeurd, de vergadering is daaromtrent volkomen vrij, maar wanneer men nu zelfs verder wil gaan en het beginsel aannemen om de gronden tegen betaling te onteigenen, dan zoude het voorgenome werk wel kunnen worden de Leviathan van de geldmiddelen der provincie.

De heer *Pabst* zou niets tegen een nader onderzoek hebben als de gronden van de heeren *v. d. Poll* en *Bastert* inderdaad van gewigt waren; die Spr's. hebben echter niets nieuws in het midden gebragt. In waterstaatswerken kan men met redeneringen niet veel doen; men moet beginnen met te waterpassen en het verschil in hoogte en laagte aantoonen. De woorden van den heer *Menso* hebben Spr. onaangenaam aangedaan, omdat hij het plan van het Tienhovensche kanaal een schoon plan vindt. In een schoon deel van de provincie zal met eene betrekkelijk kleine jaarlijksche opoffering een uitmuntend kanaal worden daargesteld.

Den heer *v. Asch v. Wijck* komt het voor dat de komm. eigenlijk tegen dezen post geen bezwaar heeft maar alleen tot hare voordragt om dezen post te verminderen genoopt is geworden, ten einde daardoor in staat te zijn een anderen post te verhoogen. De vraag of men zich met de voordragt kan vereenigen, hangt dus af van de meening omtrent de noodzakelijkheid tot verhooging van den post sub n°. 55, waardoor het eenigzins moeijelijk wordt, het voorstel der komm. behoorlijk te bespreken, zonder tevens eenigermate te behandelen de voordragt omtrent den post sub 55. Spr. vraagt aan de komm. waaruit aan haar de noodzakelijkheid tot verhooging van den post sub 55 gebleken is. Te vergeefs heeft hij in het rapport opheldering gezocht, alleen zegt de komm.: bij vergelijking van deze begrooting met de voorgaande, missen wij op deze *f* 2000 op de vorige uitgetrokken ten behoeve van schoolgebouwen. Die post komt op deze begrooting niet meer voor maar alles wat het onderwijs betreft is nu begrepen onder n°. 55 tot een gelijk bedrag uitgetrokken als op de begrooting voor 1859, zoodat er voor de zaken van het onderwijs *f* 2000 minder dan in het vorige jaar worden voorgedragen. Hierin schijnt de aanleiding gelegen te zijn tot het voorstel der kommissie om den post met gelijke som te verhoogen. Spr. merkt op dat de voordragt is uitgegaan van Ged. Staten; men moet dus aannemen, dat voor de zaken bedoeld bij art. 36 en 70 der onderwijswet waarop de post alleen betrekking heeft, men acht genoeg te hebben aan *f* 2400.

Om nu overeenkomstig het voorstel der komm. te kunnen besluiten, wenschte Spr. gaarne te weten waaruit de komm. heeft geput hare overtuiging omtrent de noodzakelijkheid tot verhooging van dezen post. Tot bepaling van de stem die Spr. uit moet brengen, is het hem wenschelijk voorgekomen ten dien opzigte eenige meerdere opheldering te hebben; maar gesteld het ware noodig voor zaken van onderwijs eenige meerdere gelden beschikbaar te stellen, dan zou Spr. nog vragen of het wel wenschelijk ware dat de daartoe vereischte gelden gevonden wierden door vermindering van den hier voorgedragen post en of het niet beter ware ze uit eenen anderen post te vinden. Spr. wijst daartoe aan den post voor toelagen voor vaarten en wegen, waarvoor door Gedep. Staten *f* 2000 meer worden aangevraagd dan in het vorige jaar. Gedep. Staten hebben wel in hunne memorie van toelichting gezegd, dat het wenschelijk was meerder gelden dan vroeger daarvoor beschikbaar te stellen doch uit de rekening blijkt dat in vroegere jaren op dezen post, ofschoon tot een minder bedrag dan nu voorgedragen wordt, uitgetrokken, altijd een vrij aanzienlijke som beschikbaar gebleven is. Nu wil Spr. wel de mogelijkheid niet ontkennen dat er in het volgend jaar meerder behoefte aan toelagen van dezen aard zal kunnen bestaan, maar hij meent te mogen vragen, of het nu reeds aan Gedep. Staten bekend is dat er meerdere aanvragen tot ondersteuning dan vroeger te verwachten zijn, zoodat men die meerdere gelden in de daad zal noodig hebben.

De heer *Boer* zegt, dat de komm. de in den aanvang door den vorigen Spr. gestelde vraag met eene wedervraag zou kunnen beantwoorden, nl. waaruit die Spr. de overtuiging put, dat voor de behoeften van het onderwijs *f* 2000 minder zullen noodig zijn? Men zou daarmede echter niet verder komen. Ter beantwoording der vraag zal Spr. echter zijne toevlugt nemen tot het rapport, waar gewezen wordt op het feit, dat gelijk de begrooting nu is voorgedragen de *f* 2000 voor schoolgebouwen, die vroeger er op voorkwamen, er nu niet opgebragt zijn: de komm. heeft daarbij aan deze verg. gemeend te mogen vragen of de thans voorgedragene *f* 400 genoegzaam zullen zijn, om aan de aanvragen van dien aard te voldoen. Zij heeft meer gedaan en gewezen op de omstandigheid, dat reeds werkelijk aanvragen gedaan waren, die, als de verg. er in bewilligt, eene opoffering zullen vereischen van *f* 1100. De komm. heeft met het oog op een ander hare bevreemding te kennen gegeven, dat Gedep. Staten een zoo klein bedrag voor de schoolzaken beschikbaar stellen, en zeer zeker zijn die feiten wel genoegzaam, om de voordragt door de komm. gedaan, te regtvaardigen.

Den heer *Bastert* heeft het leed gedaan door 2 leden dezer verg. te hooren betoogen, dat eigenlijk het behandelen der zaak van het Tienhovensch kanaal niet aan de orde is. Spr. heeft de overtuiging dat bij de beoordeeling der cijfers de posten, waarover die cijfers loopen, wel degelijk aan de orde zijn. De heer *Pabst* die de bezwaren niet van gewigt acht, heeft gezegd dat redeneringen hier niets baten. Dit laatste is Spr. met dat geachte lid volkomen eens. Dat lid heeft ook gezegd dat zij die bezwaren maken — de heer *v. d. Poll* en hij — waterpassingen op het terrein moesten maken. Zoo iets kan toch geen ernst geweest zijn, want dit is niet de taak der leden van deze vergadering. Als de proef kon genomen worden tot afsluiting van het kanaal zou men zien, dat er werkelijk vermeerdering van water plaats vond. Spr. moet hier openlijk verklaren dat de verzekering in het plan van den Heer *Orst* »dat *Tienhoven* voor meer water zal gevrijwaard worden", voor hem geen de minste waarde heeft, omdat hij van het tegendeel overtuigd is. Spr. moest nog zeggen dat hij tegen de uitbreiding is, die nu door het voorstel van *f* 1500 voor de onteigening aan de zaak gegeven wordt.

De heer *Boer* komt terug op het gesprokene door den heer *v. Asch v. Wijck*, en diens vraag waarom de komm. op dezen post en niet op dien sub. n°. 67 eene vermindering voordragt. Spr. zegt dat de beantwoording dezer vraag wel eenigszins moeijelijk is, want het geldt eene appreciatie, die niet bij allen dezelfde is. De komm. meende dat als verhooging van eenigen post moest worden voorgesteld, de daarvoor noodige gelden het best te vinden waren door vermindering van een buitengewonen post van uitgave; terwijl de verhooging op n°. 67 haar noodig voorkwam.

Den heer *v. Asch v. Wijck* komt het voor dat de weêrvraag van den heer *Boer* niet tot Spr. maar tot Ged. St. moest worden gerigt als die blijkens hunne voordragt eene som van *f* 2400 voldoende hebben geoordeeld.

De heer *Bastert* stelt alsnu voor den post sub n°. 42 lr. *b* te laten vervallen.

Dit voorstel wordt met 24 stemmen tegen die der HH. *de Muralt*, *Bastert*, *v. Cleef*, *de Kock*, *de Vries*, *Harmsen*, *Menso*, *v. Hardenbroek v. Lockhorst* en *v. d. Poll* verworpen en het voorstel der komm. aangenomen met 19 stemmen tegen die der HH. *Corders*. *v. Beeck Calkoen*. *Story v. Blokland*, *v. Hardenbroek v. Lockhorst*, *v. Bel*, *Bosch*, *v. Tuyll v. Zuylen*, *Jongeneel*, *v. Cleeff*, *Pabst*, *Spengler*, *de Muralt* en *v. Asch v. Wijck*.

De volgende posten tot aan n°. 55 *kosten van het lager onderwijs in de gemeenten in het geval*, voorzien bij de artikelen 36 en 70 der wet van 13 Aug. 1857 . . . . *f* 2400

worden zonder diskussie aangenomen, met uitzondering van n°. 44 waarvan de behandeling verdaagd wordt tot na die van n. 55.

Den heer *v. Asch v. Wijck* is het voorgekomen, dat de komm. bij haar voorstel tot verhooging van dezen post is uitgegaan van de meening, dat het vast stond dat eene som van *f* 2000.— zou moeten worden verdeeld onder eenige onderwijzers, bij wijze van subsidiën op gelijke wijze als tot dus verre heeft plaats gehad. Bij de behandeling van dit onderwerp ten vorigen jare heeft Spr. als zijne meening doen kennen, dat de wet niet toeliet op die wijze subsidiën te verleenen, en geene andere wijze van ondersteuning door de provincie kende, dan welke bij art. 36 der wet is aangewezen; — te weten eene ondersteuning door het rijk en de provincie; ieder voor een gelijk bedrag, en de gezamenlijke kosten van het onderwijs aan de gemeenten te verleenen; geene subsidiën voor bijzondere deelen van het onderwijs. — Nu is wel bij art. 70 als een maatregel van overgang bepaald, dat aan de onderwijzers, die bij de invoering der wet een subsidie genoten uit de provinciale kas gedurende drie jaren dat subsidie nog zou worden uitbetaald, maar dit heeft alleen betrekking op de zoodanigen, die op dat tijdstip in het genot er van waren, zoodat aan geen anderen dan aan hen zoodanig subsidie thans meer kan worden toegekend. Het is daarenboven twijfelachtig of deze bepaling der wet wel zoodanige subsidiën op het oog heeft, als tot dusverre in deze provincie werden verstrekt; zij kan alleen bij zeer vrijgevige opvatting daarop worden toegepast. — In geen geval bestaat er aan de zijde der provincie eenige verpligting om daarmede voort te gaan, al moge men ook willen aannemen dat de wet het toelaat. — Bij de beoordeeling der thans voorgedragen som kan het alleen de vraag zijn of er aanleiding bestaat om te verwachten dat er voor de ondersteuning in de gevallen bij art. 36 en 70 van de wet bedoeld, aanvragen zullen geschieden tot een hooger bedrag dan is voorgesteld; — en nu meent hij uit de gedane voordragt te mogen afleiden, dat naar het oordeel van Gedep. Staten voor de ondersteuning, welke volgens art. 36 en 70 zou moeten worden verleend, niet meer zal worden vereischt dan de door hen voorgedragen som van *f* 2400.— Men moet niet voorbij zien dat de post, welken het hier geldt, alleen betrekking heeft op hetgeen door de wet als eene verpligting aan de provincie is opgelegd; en dan kent Spr. geene andere ondersteuning dan welke verleend moet worden op de wijze door de wet voorgeschreven. En nu vraagt Spr. op nieuw aan de komm., of zij grond heeft te vermeenen dat er voor ondersteuning van dien aard meer zal noodig zijn dan door Gedep. Staten is voorgedragen; — terwijl hij aan Gedep. Staten vraagt of de door hen voorgedragene som niet door hen als voldoende wordt beschouwd voor het onderwerp, waarvan hier sprake is.

De *Voorz.* merkt op dat voor de dienst van 1860 nog slechts één aanvraag is ingekomen, nog niet vatbaar om in de verg. te worden gebragt. Voor de dienst van 1859 heeft echter de gemeente Lopik eene aanvraag gedaan. Gedep. Staten, zich regelende naar de behoefte voor 1859, hebben geen aanleiding gevonden meer voor te dragen, maar hebben in het oog gehouden, dat de post voor af en overschrijving vatbaar is. Gedep. Staten hebben zich bij de raming geregeld naar hetgeen hun op het oogenblik bekend was. Uit de vorige begrootingen werden vroeger toelagen aan onderwijzers verstrekt. Is het de bedoeling van den heer *v. Asch v. Wijck* dat men daartoe niet meer bevoegd is, dan moet Spr. herinneren wat ten vorigen jare geschied is, en doen opmerken, dat ingevolge art. 70 der wet, tot 1861 nog aan sommige onderwijzers toelagen kunnen worden gegeven. De heer *v. Asch v. Wijck* heeft toen voorgesteld de som van *f* 1000 te brengen op *f* 2000 en te lezen »in de gevallen bedoeld bij art. 36 en 70."

De heer *Boer* zegt dat de komm. gemeend heeft, dat de kosten voor het onderwijs tot en met 1861 niet alleen beheerscht werden door art. 36 der wet van 1857, maar ook door art. 70, de overgangsbepaling. Verleden jaar heeft de verg. die zienswijze gedeeld en voor dien post van toelagen *f* 2000 beschikbaar gesteld, echter niet op hoofdst. VIII, maar bij amendement van den heer *v. Asch v. Wijck* op hoofdst. VII. Er bleef toen echter op hoofdst. VIII *f* 2000 voor kosten van schoolgebouwen over. De komm. heeft zich afgevraagd, wat in 1860 de behoeften kunnen zijn van het schoolwezen, en zij heeft gedacht, dat die voor de schoolgebouwen nog wel op *f* 2000 mogten gesteld worden, zoodra echter de komm. van dat denkbeeld uitging moest het haar treffen, dat bij het wegvallen van den post op Hoofdst. VII van *f* 2000 ter voldoening aan art. 36 slechts ongeveer *f* 400 beschikbaar zoude zijn. Neemt men nu een oogenblik die verdeeling aan, dan gelooft Spr., dat de laatste post veel meer kans heeft te kort te schieten dan die van *f* 2000 voor kosten van het onderwijs. Een klein voorbeeld heeft men in de aanvraag van *Lopik*, die reeds *f* 1100 bedraagt. Men moet niet vergeten, dat al zijn nu nog geene aanvragen gedaan, men wel de morele overtuiging kan hebben dat zij niet zullen uitblijven. Het gevoelen van Gedep. Staten om den post van onvoorzien daarvoor aansprakelijk te stellen, zou de komm. kunnen deelen, maar dan moet het onvoorzien zooveel grooter gemaakt worden, en vindt zij het regelmatiger, dat als eene wet aan de gemeente-besturen eene bepaalde verpligting oplegt, men daarvoor eene som uittrekt, die vele jaren gemiddeld daarvoor beschikbaar is geweest. Daarom is de komm. gekomen tot hare voordragt, die echter ten gevolge van de wijze waarop zij die heeft moeten vinden, toch eene kleine vermindering heeft ondergaan bij het cijfer in de laatste jaren daaraan besteed.

De heer *v. Asch v. Wijck* bedankt voor de gegeven inlichtingen en verklaart, dat hij geene vrijheid vindt zijne stem te geven aan het voorstel der komm., na de verklaring van den Voorz., dat de uitgetrokken som voldoende wordt geacht om te voorzien in datgene, wat in de gevallen bij de artt. 36 en 70 der wet door de provincie zal moeten worden betaald. — Hij merkt op dat thans door hem geene andere meening wordt voorgestaan, dan welke hij in het vorige jaar heeft ontwikkeld. — Hij wil wel Gedep. Staten in staat stellen om naar aanleiding van art. 70 aan die personen, die bij de invoering der wet in het genot waren van een subsidie, dat subsidie nog gedurende den tijd bij de wet bepaald te blijven uitbetalen, zoo zij daartoe termen vinden; — dat was de strekking van het in het afgeloopen jaar door hem voorgestelde amendement. Ofschoon hij moeijelijk kan erkennen, dat die personen eenig bepaald regt op die uitkeering hebben, of dat de provincie eigenlijk verpligt zou zijn haar te betalen, wil hij echter wel aannemen, dat art. 70 ook op hen toegepast kan worden. — Den heer *Boer* brengt hij onder de aandacht dat bij den post, welken het hier geldt, alleen gehandeld wordt over hetgeen aan de provincie bij de wet in bepaaldelijk aangewezen gevallen als eene *verpligting* is opgelegd, en dat aan die verpligting behoort te worden voldaan op de wijze die de wet voorschrijft; dat hier geene sprake is van hetgeen de provincie boven en behalve de verpligtingen die voor haar uit de wet voortvloeijen, bij onverpligte liberaliteit zou kunnen of mogen doen. — Volgens de omschrijving van den post, strekt hij alleen om te voorzien in de gevallen bij de art. 36 en 70 bedoeld. En nu vraagt hij of daaronder zouden kunnen worden begrepen toelagen, als de komm. op het oog heeft; en die haar hebben genoopt eene verhooging van dezen post voor te dragen. Hij beantwoordt dat ontkennend. Noch uit art. 36 noch uit art. 70 kan aanleiding gevonden worden, om nieuwe subsidiën toe te kennen uitsluitend voor schoolgebouwen; — daartoe bestaat voor de provincie in geen geval eenige verpligting, daargelaten nog de vraag of zoodanige wijze van ondersteuning wel zou kunnen geacht worden te zijn overeenkomstig den geest der wet, die de kosten van het onderwijs als een last der gemeenten beschouwt, en geene ondersteuning uit 's rijks- of provinciale kas kent, dan in het geval dat de gezamenlijke kosten van het onderwijs de krachten der gemeente te boven gaan, en daardoor eene ondersteuning voor eenig bepaald onderdeel der behoeften van het onderwijs schijnt uit te sluiten.

De heer *Bastert* ondersteunt het voorstel der komm. De belangen van het lager onderwijs zijn hier meermalen voorgestaan, beter dan hij dit doen kan. Wordt de post door Ged. St. voorgesteld aangenomen dan zal dat kollegie omtrent de uitbetaling der toelagen in zekere moeijelijkheid zijn. De nieuwe wet treedt eerst volkomen in werking, op 1 Jan. 1861. Al wil Spr. erkennen dat zij die toelagen van de provincie genoten hebben daarop geen regt hebben, hij wenschte toch meê te werken om die over 1860 uit te betalen.

De heer *Pabst* zegt te gelooven dat nu evenzeer eene vergissing heeft plaats gehad als straks met de schrijfloonen der griffie; althans hij meent zeker dat de post behoort te worden uitgetrokken gelijk de komm. voorstelt. Spr. ziet niet in, dat daar de wet de bevoegdheid geeft tot het verleenen van toelagen tot 1861, de Staten van Utrecht niets zullen toestaan. Wordt de konklusie der kommissie niet aangenomen dan blijft er geen post van *f* 2000 voor verbetering van schoolgebouwen. Spr. vraagt of de scholen zóó goed zijn dat de Gedep. Staten daarvoor geen geld noodig hebben. In art. 70 ziet Spr. geen beletsel. Spr. herinnert aan de woorden van den heer *Ackersdijck* die vooral het onderwijs den Staten heeft aanbevolen en met klemmende redenen heeft bewezen, dat geene wet de bevoegdheid tot dergelijke uitgaven ontneemt.

De heer *Boer* kan niet inzien, dat als men zich geheel beweegt op het terrein der wet, de voordragt van Gedep. Staten toereikend zal zijn. Spr. vindt in art. 70 dat onder de kosten die dan nog door de prov. Staten op hunne begrooting zullen kunnen geleden worden, behooren de toelagen aan hoofd en hulponderwijzers en onderwijzeressen, en wat is nu van die post anders uitgegeven dan dergelijke toelagen? Dat zijn schijnbaar kleine uitgaven, maar die groot nut stichten, voor sommigen eene levenskwestie kunnen zijn. Spr. neemt dus aan, dat men ook daarvoor weder *f* 2000 zal hebben uit te geven, en zal kunnen uitgeven. Maar waaruit dan aan art. 36 gevolg te geven? Men zal natuurlijk veel te kort komen. Gedep. Staten zouden dat uit het onvoorzien willen aanvullen maar als men de zekerheid heeft dat dit dadelijk aanzienlijk zal moeten worden verminderd voor een post waarop men te weinig heeft uitgetrokken, dan zal men toch wel verstandiger doen dien post te verhoogen.

(*Vervolg in de Courant.*)

Snelpersdruk van L. E. BOSCH EN ZOON.